

## I

Policajac na granici u Slavonskom Brodu uze mi pasoš, uporedi fotografiju sa mojim likom, nastavi ga prelistavati, ovjeri pečatom ispravnost i pusti me da uđem u državu Hrvatsku. Malo dalje carinik me zaustavi i upita:

Imate li nešto za carinjenje, gospodine?

Gospodine? Kakav sam ti ja gospodin, pomislih, ali zadržah blagi osmijeh.

Donedavno sam bio drug.

Istina, nisam ni tada bio sa svakim drug, kao što se danas ne osjećam gospodinom, ali neki predznak u obraćanju sa nepoznatim mora biti, takva su pravila ponašanja među ljudima.

U meni se pojavljuje otpor. Možda sporo prihvatam promjene.

Odgovorih mu da nemam ništa.

Rezervni točak, prva pomoć, nešto od alata, i uže za šlepanje vozila, bilo je sve što je ležalo u gepeku.

Uzdržah uznemireni glas da ne primijeti moju ljutnju zbog kontrole, a normalno je što me pita i kontroliše. Još jednom me pogleda, neku sekundu zadrža svoj pogled na meni, kao da me skenira. Dade znak drugom vozilu iza mene da priđe, a meni da idem.

Pogledah u retrovizor, da me neko ne obilazi i lagano krenuh naprijed. Kada se udaljih od granice, neki kilometar, iznenada i neočekivano pojavise mi se neke nepotrebne misli. A ne znam što mi one trebaju? Izviru iz sjećanja kao nabujali izvor vode, što pršti i rasipa svoje kapljice po kamenu koje se od njega odbijaju u obliku manjeg vodopada. Kada ih duže posmatraš kao da se utrkuju koja će više odskočiti.

Sjećanja preskaču jedna druga pa me dovode u dilemu odakle početi. Sve što znam pripada prošlosti od koje sadašnjost nema neku korist, a nesigurno je na njima predviđati budućnost. Koliko jedna drugu uslovljavaju i utiču na život to nikada nisam dokučio kao što ne znam da li se na prošlosti može predvidjeti budućnost. Ako sam već u godinama, ne osjećam se pametnijim nego samo iskusnijim i opreznijim. Ne lutam, ne maštam, ne ulazim u rizike, samo se lakše snalazim u datim okolnostima.

Povremeno patim za onim šta sam mogao znati a nisam znao, za onim što sam mogao uraditi ali nisam uradio, za onim što sam uradio a nisam trebao. Peče me i žulja što sam naivno i pogrešno u nešto i nekom vjerovao. Za to nisam imao potrebe niti očekivao korist. Sve sam to odbolovao uz povišenu temperaturu bez većih posledica, a oporavio sam se jačim imunitetom. Odbacivao sam svoje zablude i gluposti sa svakom godinom starenja ali prošlosti se ne mogu odreći. To je dio mene. Nekada me ona zamara kada o njoj razmišljam, a nekad sjećanjima skraćujem vrijeme u dugom i zamornom danu ili tihoj noći bez sna. Znam da me niko nikada neće pitati.

A zašto bi me i pitao kad od toga niko nema koristi?

Koga zanima? Koliko sam puta prešao preko ovoga mosta na Savi dok nije bilo carine i policije na njemu. To

je moja stvar i moje pamćenje. Zna se da je za nas iz Der-  
vente ovo najbliži prelaz preko Save. Most spaja dva Bro-  
da na Savi, dva grada na Savi. Pričalo se, a možda je ne-  
gde i zapisano, da su ova dva Broda trebalo da budu glav-  
ni grad Jugoslavije poslije Drugog svjetskog rata.

Gdje bi nam bio kraj da se to desilo?

Ko zna zašto je to dobro što se nije ostvarilo.

Da se to dogodilo možda sada ne bi mogli ni prelaziti  
preko ovoga mosta. Vjerovatno bi to bio neki distrikt, ne-  
ka neutralna zona. A možda i samostalna država jer bi ga  
svojatale i za njega se borile najmanje dvije, a možda i tri  
sadašnje države. Borba za prevlast nepoznata je bez suko-  
ba, ratnih razaranja i ljudskog stradanja.

Rijeka je odvajkada dijelila dva Broda, ali se ne pam-  
ti, od turskog vremena, da je tu bila carina. U vrijeme tur-  
ske uprave nad Bosnom postojala je turska kapetanija, jed-  
na vrsta graničnog nadzora koja je kontrolisala ulazak sa  
zapada u Bosnu. Ukinuta je sa odlaskom turske vlasti iz  
Bosne i nikada više nije postojala do 1991. godine, počet-  
kom raspada Jugoslavije i okrutnog rata.

Ljudima se uvijek žuri, a roba ne trpi čekanje i sporo  
kretanje. U robi je novac a novac je u vremenu. To nije  
novo i nepoznato. Ali je nepoznato kada će viši interesi  
nadvladati sitne sopstvene. Čovječanstvo ulaže ogroman  
napor da postigne što veću brzinu kretanja u mnogim obla-  
stima ali državni kočničari usporavaju.

Ljutio se ili ne, ko hoće preko Save mora proći carin-  
sku kontrolu. Ona predstavlja državu u koju se ulazi. Da li  
se to tebi sviđalo ili ne sviđalo. Živjelo se i prelazilo preko  
Save pola vijeka, osim saobraćajne i vozačke, druga doku-  
menta nisu trebala. Ona su tražena na zahtjev policije koja  
je kontrolisala saobraćaj, opominjala vozača ili kažnjavala